

Magyarországi kvartermalakológiai adatbázis

Krolopp Endre, Sümegi Pál & Fűköh Levente

Abstract: *Hungarian Quartermalacological data base.* Authors decided to establish a data base of Hungarian quartermalacology. The intended data base will include the most important data of Pleistocene and Holocene malacological material stored in public collections: taxonomical identification, exact site of finding, closing sedimentation, stratigraphical classification and location in collection.

Key words: data base, quartermalacology

Korunkat – kis túlzással – az adatbázisok korának nevezhetjük. Ez két alapvető körülményre vezethető vissza:

1. A tudomány további fejlődése megköveteli az egyes szakterületeken évszázadok során felhalmozódott ismeretanyag tárgyi dokumentumainak naprakész és könnyen hozzáférhető állapotban tartását.
2. Az adatoknak az elektronika nyújtotta lehetőségek kihasználásával az eddiginél lényegesen gyorsabb és egyszerűbb nemzetközi információ-cseréje valósítható meg.

Ezek a körülmények készítetik a kutatókat arra, hogy a legkülönbözőbb területeken létrehozzák az egyes országoknak, nagyobb földrajzi egységeknek, végül az egyes tudományterületek globális adatbázisait.

Amikor egy magyarországi kvartermalakológiai adatbázis létrehozását elhatároztuk, a következő szempontok vezéreltek:

1. Közgyűjteményeink igen jelentős mennyiségű kvartermalakológiai anyagot őriznek.
2. A negyedidőszaki, különösen a pleisztocén Mollusca-fauna feldolgozottsága tekintetében Magyarország Közép-Európában első helyen áll.
3. Hazánknak a Kárpát-medencén belüli központi helyzete élővilága számára egy földrajzilag körülhatárolt térségen belül meghatározó szerepet biztosít. Így volt ez a negyedidőszak során is. A magyarországi fauna faunisztikai, állatföldrajzi és faunatorténeti adatainak ezért kiemelkedő jelentősége van az egész Kárpát-medencére vonatkozóan.
4. Területünk változatos felszíne és felszínfejlődése kvartermalakológiai anyagunk sokszínűségét idézte elő. Külön kiemeljük a több száz méteres medence-kitöltő üledéksor gazdag malakológiai anyagát, amelynek értékelése alapján kimondhatjuk, hogy az alsó-pleisztocén Mollusca-faunát Európában Magyarország területéről ismerjük legjobban.
5. A Kárpát-medence és benne hazánk földrajzi helyzete, geomorfológiai jellemzői és a változatos klímahatások miatt a negyedidőszak folyamán fauna-elválasztó terület volt a nyugati, keleti és déli állatföldrajzi faunatarományok közt. Ezért kvartermalakológiai adatainknak különös jelentősége van Közép-Európa faunatorténete szempontjából.

A fentiek alapján úgy láttuk, hogy a magyarországi kvartermalakológiai anyagnak kiemelkedő jelentősége van. Ez az anyag azonban csak részben publikált, és adatszerű összeállítá-

sa még nem történt meg. Időszerűnek tartottuk tehát egy magyarországi kvartermalakovológiai adatbázis kiépítését.

Az adatbázis előkészítésének munkái a következők voltak:

1. A közgyűjtemények negyedidőszaki Mollusca anyagának felmérése.
2. A teljes közgyűjteményi kvartermalakovológiai anyag korszerű igényeknek megfelelő feldolgozása, illetve revíziója. Ez természetesen hosszú évek munkája volt, amit nomenklaturai szempontból azonban soha sem lehet befejezettnek tekinteni.

Az előkészítési munkák során megállapítottuk, hogy az igen nagy mennyiségű anyag adatbázisba rendezését 3 fázisra kell bontani. Az első lépésben az adatbázisba kerülnek a rétegtani, paleoökológiai és faunatoréneti szempontból kiemelkedő jelentőségű, elsősorban kvantitatív feldolgozású lelőhelyek anyagai. A második lépés az adatbázisnak az egyéb lelőhelyek kvartermalakovológiai anyagával történő kibővítését jelenti. A munka harmadik fázisában kerülnek a nyilvántartásba a „szórványanyagok”.

Minden adatbázisnál alapvető követelmény a célszerű felhasználhatóság. Ennek elérése érdekében a tervezés során alaposan meg kell gondolni, hogy milyen alap- és kiegészítő adatokat kell hozzárendelni egy lelőhely faunájához, pontosabban az egyes fajokhoz. Nem maradhat ki egyetlen fontosabb adat sem, ugyanakkor el kell kerülni, hogy felesleges, vagy kis jelentőségű adatokkal terheljük a rendszert, ami többek között a munkára fordítandó időt is növeli.

Mindezeket meggondolva az alábbi legfontosabb adatok feltüntetését tartottuk célszerűnek:

1. Fajnév
2. Leőhely
 - Közigazgatási név
 - Koordináta, UTM négyzet
 - Fúrás jelzése (F) és megjelölése
 - Mélység a felszíntől vagy mélységköz
3. Kor
 - Holocén (H) vagy pleisztocén (P)
 - Alsó-pleisztocén (apl), középső-pleisztocén (kpl), felső-pleisztocén (fpl)
 - Biozóna (B 1-5), alzóna = szubzóna (S 1-8), zonula (Z 1-9)
4. Bezáró üledék
 - Lész
 - Infúziós lész
 - Kőzetliszt általában
 - Futóhomok
 - Fosszilis talaj
 - Folyóvízi homok, kavics
 - Édesvízi mészkő
 - Mésziszap
 - Barlangi üledék
 - Hasadékkitöltés
5. Gyűjteményi elhelyezés
6. Irodalom

A létrejövő kvartermalakovológai adatbázis jelentőségét abban látjuk, hogy olyan tudományos dokumentációs gyűjtemény keletkezne, amely nem csak a további kvartermalakovológiai kutatások alapjául szolgálna, hanem jelentősen előmozdítaná a magyarországi negyedidőszak kutatás különböző területeit.

Munkánk az OTKA T 16 46878 sz. kutatási pályázatának anyagi támogatásával készül.

KROLOPP, Endre
Magyar Állami Földtani Intézet
Budapest
Stefánia út 14.
H-1143

SÜMEGI, Pál
Szegedi Tudományegyetem
Szeged
Egyetem u. 2.
Pf. 658
H-6701
sumegi@geo.u-szeged.hu

FÚKÖH, Levente
Mátra Múzeum
Gyöngyös
Kossuth L. u. 40.
H-3200
lfukoh@freemail.hu